

„Gyerünk fürdeni!”

Alig ötven évvel ezelőtt Pütkösd szombatján nyitottak a szege di fürdők. No, nem a gőzfürdő, hiszen ott éppen attól fogva zárták az úszómedencét, és néhány olyan medencét még, amelyeket nagyon jól helyettesítettek a tiszai úszóházak zárt medencéi.

Gyermekkorunkat idézi a Szőnyi, a Takáts, illetve néhány egyesületi úszóház, mely utóbbiakat csak egyesületi tagi ajánlással szerzett igazolvány felmutatásával látogathattak. Az 1950-es évektől aztán egyiket Békének, a másikat Szabadságnak keresztelték el. Téli időre a Tápé alatti Téli kikötőbe vontatták mindet, hogy jégzajláskor ne sérüljenek. Nyáron meg a Pick szalámigyárnál – egymástól bizonyos távolságra – horgonyoztak.

És amíg a tápaiak a Tiszában, addig a városi polgárok inkább az úszóházak medencéiben (végsősoron tehát ők is a Tisza vizében) feredöztek. Az újszege di partfürdő és a Sárga főként vasárnap délután telt meg, ám a hajdani tápaiak kedvelt fürdőhelye a falu fölso végénél, az úgynevezett Fölsórampa közelében volt. Ott ugyanis valaha állatgázló volt, melyet azért éppen ott alakítottak ki, mivel akár a folyó közepéig is be lehetett gázolni. Csak a hajóút volt mély.

Fél századdal ezelőtt nyári vasárnap délelőttökön a tápai állattartó gazdák lehajtották a teheneket és a lovakat is a Tiszára. A legények megúszatták a lovakat, majd a partközélemben állva alaposan megcsutakolták őket. A csutakot hosszú szálú szalmából csavarták. Csutakolás után megint megúszatták a lovakat, majd kicsapták őket az erdő fűzfái alá, hadd legeljenek.

A tehenek is belementek a vízbe, és mielőbb lefeküdték a partszélre. A gazdák később azokat is lemesták, majd az erdei szedresbe hajtották őket legelni.

Ebéd után, miután egy kicsit deleltek, a család is „lévonult fürdeni”. Emlékszem, az asszonyok egy szál ubonyban, a víz szélén ültek, lábukat lógatták csak bele. Amikor jött a sétahajó, beljebb ültek, mert élvezték a hullámokat. Úszni szinte egyikük sem tudott.

Férfiemberek nemigen jöttek a délutáni feredőzésre, hiszen a délelőtti állatfürdőt ideje arra is szolgált a számukra, hogy alaposan lemosakodjanak. Ezért ők inkább kiültek a ház előtti akácfa hűvösebe és kártyáztak. A gyerekek csapatba verődve csúszdákat készítettek. A magasabb part viszonylag egyenes részén kiszaggatták a gazokat, majd alaposan letaposták a meglazult fövényes földet. Ezután belementek a vízbe és nagy lendülettel, két tenyerüket lapátnak formálva hányták föl rá a vizet. Majd következett a csúszkálás: ki fenéken, mások a hasukon siklottak, és csak úgy csapták szét a vizet, amikor nagy sebességgel beleloccsantak.

A Tisza tölso partján, lévén igen jó a talaj, több gazda (később a téeszcsé is) dinnyét termelt. A gyerekek kedvenc szórakozása volt a dinnyelopás. Egyet-egyét behajtottak a vízbe, ráhasaltak és hozták az innessó oldalon lévő cimboráknak. Kés nem lévén, földre ejtették, és a széttört dinnyét becsomagozták.

A legények minden sétahajójárat elé beúsztak, hadd emelgesse őket a hatalmas hullám. A nagylányok is meg-megmártóztak szintúgy, mint az asszonyok, egy szál kombinében vagy üngben. Aztán a vízszélben üldögélve beszélgettek. Hajdanában – írja Bálint Sándor – a lányok fürdés után fölmentek az erdei fűzfák alá, ott fésüldöztek, hogy majd a gyerekeiknek is szép hosszú hajjuk legyen.

A fürdőzés estig élvezték, amikor is mind hazamentek, hogy a jószágokat ellássák, beéccakázzanak. Naptár idejét tekintve a tiszai fürdőzésnek általában 11-12 napja vetett véget, mert a hagyomány szerint „Illés próféta jeget hajított a Tiszába, azt akkor vigyázni köllött, mert főfáztunk.”

A hagyományos tiszai fürdőzés Tápén már a múlté. Talán a fürdőszobák helyettesítik a Tiszát, ám a harkányi, a szoboszlói, illetve a gyulai fürdőköt szívesen látogatják a tápaiak, amely feredőzés bizonyára föl-föli-dezi bennük a hajdani sárgai vagy fölsórampai lubickolásokat.

Ifj. Lele József

Véleményem szerint

Siralmas dolgaink

Hegedűs Tibor július 20-án és 21-én Újszege den, a Fő fasoron járt. Láttá, hogy a hatalmas, gyönyörű platánfák mellett mély és széles munkagödörök ástak. Így folytatja: „Elsírtam magam. Gondoltam, a fáknak annyi! Odamentem az árkokhoz és kellemesen csalódtam, a fák egyetlen gyökerét sem fűrészték, metszték el. Ez nagyon lelkiismeretes munka volt. A város lakossága névében köszönetet mondok érte. Bárcsak mindig így dolgoznának, védenék, óvnák a természetet.”

Marosi János a Feszty körkép, Ópusztaszer és identitásunk hármastületét vázolta fel. Szerinte a nemzeti identitás egy, bár talán nem a legfontosabb alakító eszköze a „kínkeserffel újjáalkotott körkép”. Azonban láttszik, hogy az uralkodó monetaristák számára máris sa-vanyú a szölv. „Legszívesebben ki is iktatnák – remélem nem tehetik – a millettentáriumi ünnepi programból Ópusztaszer. Megtanulhatnák az urak, akik oly pontosan számolnak és mindig – már negyedszázada – rossz eredményre jutottak:

vannak dolgok, amikre mindig kell legyen pénz, mert ha nem, a többire sem érdemes költeni. Itt ugyanis a nemzeti identitás újjarépítéséről van szó, amit a kommunista büvévészinasok egy hamis nemzetköziség eszméjével takartak le” – írja olvasónk, majd egy történelmi párhuzam után így fejezi be levelét: „Nekünk kell Ópusztaszer az összes kérdőjelekkel együtt, mert identitás tudatunk éppen a történészek révén van mélyponton és miért ne lenne ellensúly a Vatra Romaneasa állításával szemben, hogy mi ázsiai barbárok ugató nyelven beszélő le származottjai vagyunk. Szege di és környéke pedig joggal lehet büszke erre az identitásunk szempontjából jelentős alkotásra, jelezvén: ezen a tájon történt, esetleg történhetett volna más is, mint a máig sajjó vád, a szege di gondolat dszentri ábrándja. A már megnyilvánuló türelmetlenség (Délmagyarország, 1995. július 25-i száma) is jelzi: a körkép talán segít oldani azt a Himnuszba megénekeltsorsot és a Szőzát megrázó tragikumát.”

TÜNKÖR LAKÓV

Megjelent egy könyv. S ha elkésve is, Szege den illik tudatosítani a szerző szándékait és eredményeit. Elismerve ezzel áldozatkészségét, mert olyan közérdekű ügghöz nyúlt, amely érinti e sárgolyó valamennyi lakóját.

Nagy László János könyve Pávai-Vajna Ferencről Az Anna-kút regénye (II.)

Sorozatunk előző részében megemlékeztünk arról, hogy Szege di polgárai közül az érdekelt Papp Ferenc volt a kezdeményező a gyógyvízfúrásokban, s a város rögvést mellé állt, akárcsak az akkori Pénzügyminisztérium. Hét hónapi furás után, 1927. október 12-én, 944 méter mélységből 58 Celsius fokos víz tört fel. Később, a Takaréktár utcában létesített palackozóból Patzauer Dezső vállalkozó forgalmazta az ásványvizet, melynek hivatalos elismertetését szintén ő járta ki.

A kutatást a város végeztette, felhasználva Papp Ferenc tőkét is, aki, mint említettük, érdekelt volt a gyógyvíz gőzfürdői hasznosításában. Szege di aprajánagyja szemtanúja volt a vállalkozásnak, s a Délmagyarországon, a város hí krónikása sűrűn tudósított a haladásról.

Mámoros október

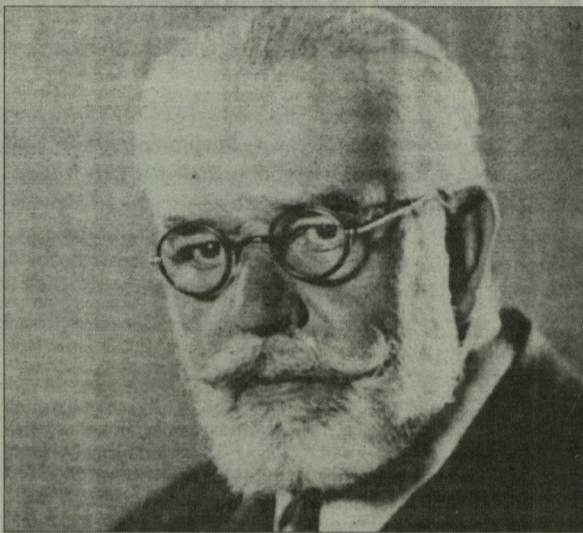
Voltak olyan városlakók, akik egyéni szorgalomból pontosan feljegyezték a napi teljesítményt. Áprilistól júniusig már elérték a 438 métert, amikor a fúrószár be szorult a vastag homokrétegbe – amit sikerült végül kimenteni; júliusban mégis 500 méternél végleg elakadt a mélykútfúrás. A fúrócső és fúrószár közé homok került... Aztán két nap múlva, 511 méternél, kellő óvatosság mellett, szürke agyagot hozott fel a víz. A munka haladt, s elérkezett a mámoros október. Akkor, a víz feltörésekor az addig kitaró munkások valamennyien pórére vetkőzve lubickoltak a

kellemes vízben. Napok múlva, éjszakánként, a szomszédos kávéházak cigánymuzikusai használták ki a lehetőséget a feredőzésre.

Szakértők szerint a feltörő hévíz karbonátos, szénsavas, nem került bele a fiatal harmadkori üledékek alatt lévő sós tengeri lerakódásból származó jód és konyhasó. Papp Ferenc, a számító fúrdőtulajdonos azonban nincs megelégedve, s csak részeredménynek tartja az 58 fokos vizet. Szerinte csak akkor kell befejezni a munkát, még a tél beállta előtt, ha elérték a 70 fokos vizet, s ha kell, fúrjanak 1100 méterig!

Világcégek szeme Szege den

A Délmagyarország 1927. október 16-i számában egy érdekes információ jelenik meg a város terveiről. Eszerint Buócz Károly városi

A nyugdíjas dr. Pávai-Vajna Ferenc

Az első részben Nagy László János A csillagok gyermekei vagyunk című könyve nyomán ismertettük Pávai-Vajna Ferenc (1886-1964) életútját a Nagyenyed melletti Csongvától a megannyi östehetséget útjukra bocsátó Bethlen Gimnáziumon át Budapestig, majd bekapcsolódását az első nagy, az elméleti kutatás mellett a gyakorlati feltárásban is jeleskedő magyar geológus nemzedék munkájába. Megírtuk, hogy élete alkonyán milyen méltatlan körülmények között élt: „osztályrészi” a bányászok sorsát kellett vállalnia, s hogy háromszor temették el...

műszaki tanácsos felutazott Budapestre, s tudatta Pávai-Vajna Ferencel, hogy „a város valószerű jövőre egy új mélykutat fúrat, amellyel felkutatja a mostani mélykútnál melegebben fekvő réteg kincseit, s ez a kút valószínűleg Újszege den lesz.”

Történelmünk úgy „rendelkezett”, hogy e terv 1962-ben valósult meg, Pávai-

Vajna módszereit követve. Ezt jelzi a Székely sori emléktábla, a hévízkúttal szemben.

Szege det a húszas években megkereste több világ-cég, különféle ajánlatokkal. A város azonban saját útját járta – helyi erőkre támaszkodva igyekezett hasznot húzni lehetőségeiből.

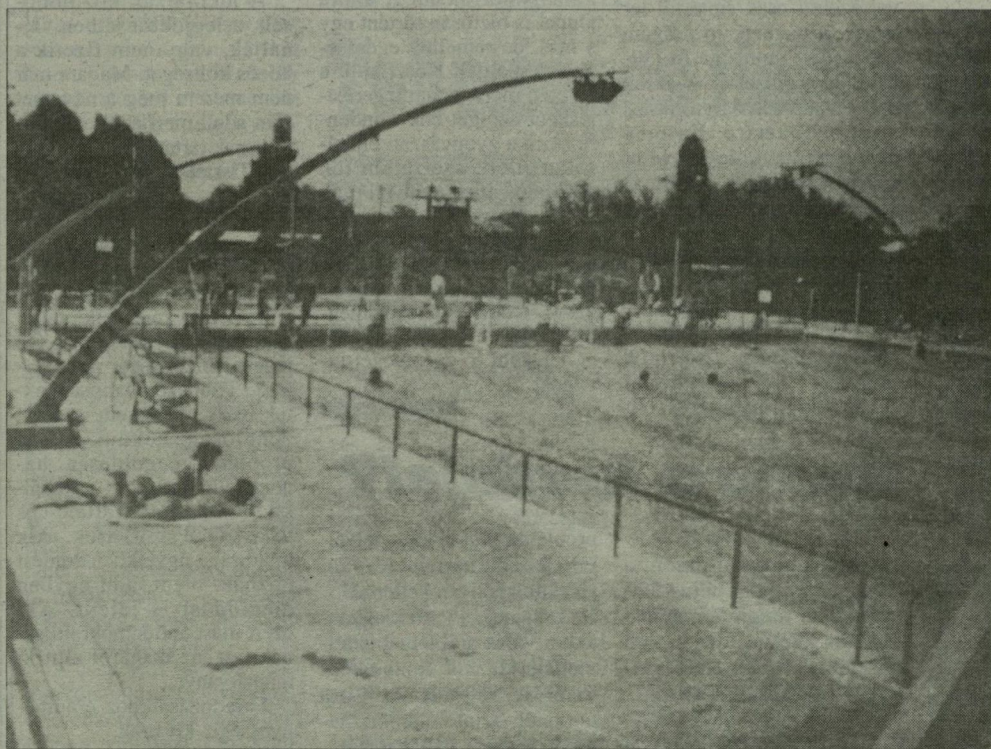
Patzauer Dezső, az Anna-

víz forgalmazója a harmincas évek végén – helyi használatra, kísérletképpen – ivócsarnokot épített. Lebon-tatták, mivel korlátozta a „rálátást”, habár a helyet maga a városi tanács jelölte ki. Amikor megnyílt, oda-jett ékszerként ragyogott, csillámoktól csillogó fehérségben. Üvegfallal elkerített részben egy hölgy tartózkodott, bármikor felvilágosítással szolgálva az ivókúráról. Kérésük annyi volt csupán, hogy a vízfogyasztók számoljanak be az eredményekről. Egy üvegbúra alatt a vízajtotta veseköveket tárolták, mindenki okulására. Az ivócsarnok átváltozásai: előbb tejivó lett, majd bor-ivóvá züllött, elvesztvén eredeti célját.

Kor-dokumentum

Nagy László János könyve Pávai-Vajna Ferencről kordokumentum is. Ahhoz, hogy a regényben megjelenhetett az Anna-kút „regénye”, nélkülözhetetlenek voltak a szege di adatközlők, visszaemlékezők. Jeleztük: a Délmagyarország hiteles forrásként szolgált a forrás történetéhez, amit olyan adatszolgáltatók, visszaemlékezők egészítettek ki, pontosítottak, illetve kerekítettek ki eredeti véleménynel, észrevétellel, mint dr. Bátyai Jenő, dr. Vágás István, dr. Molnár Béla.

Pataki Sándor Pataki Sándor György

A szentesi versenyszoda. A város termálvízkincsét is Pávai-Vajna térképezte föl

A szege di Anna-kút